

MỘT GÓC NHÌN VỀ CHUYỂN ĐỔI SỐ

TS. Nguyễn Thị Kim Nhung

KỲ 2: BẢN CHẤT, NGUYÊN TẮC VÀ MỤC TIÊU CHUYỂN ĐỔI SỐ TRONG CÁC TRƯỜNG TRUNG CẤP, CAO ĐẲNG

Phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số đang là yếu tố quyết định phát triển của các quốc gia; là điều kiện tiên quyết, thời cơ tốt nhất để nước ta phát triển giàu mạnh, hùng cường trong kỷ nguyên mới - kỷ nguyên vươn mình của Dân tộc Việt Nam [1].

Các trường trung cấp, cao đẳng hiện nay có trách nhiệm đào tạo một tỷ lệ lớn người lao động phù hợp với thị trường lao động trong giai đoạn chuyển đổi số, kinh tế số, xã hội số. Tức là đào tạo những công dân có năng lực số để thích nghi với môi trường làm việc trong kỷ nguyên số; có lối sống, văn hóa và hệ thống giá trị phù hợp với thời đại số. Vì vậy, chuyển đổi số trong các trường trung cấp, cao đẳng có vai trò đặc biệt quan trọng và cấp bách.

Chuyển đổi số trong các trường trung cấp, cao đẳng là một quá trình rất khó khăn và phức tạp, đòi hỏi sự thay đổi toàn diện về nhận thức, tư duy, chủ động, quyết liệt hành động của hiệu trưởng, ban giám hiệu, cán bộ quản lý, giảng viên và các bên liên quan, quá trình này đòi hỏi một sự nỗ lực bên trong nhà trường là chính. Không có mô hình thống nhất chung hoàn toàn cho tất cả các trường trung cấp, cao đẳng, mỗi trường tùy theo thực tế của trường xây dựng chiến lược, kế hoạch và lộ trình phù hợp với điều kiện nhà trường. Không phải trường nào có điều kiện mới thay đổi. Chuyển đổi số trong các trường trung cấp, cao đẳng là yêu cầu khách quan, dù chưa quyết tâm vẫn phải chuyển đổi, đây là yêu cầu bắt buộc để tồn tại và phát triển.

1. Bản chất chuyển đổi số trong các trường trung cấp, cao đẳng

Quá trình chuyển đổi số trong các trường trung cấp, cao đẳng là một quá trình tự thay đổi một cách hệ thống dựa trên đổi mới sáng tạo với dữ liệu và kết nối. Quá trình chuyển đổi số không chỉ làm một lần là xong, mà cần sự thay đổi, làm mới một cách liên tục.

Khi thực hiện chuyển đổi số, các trường trung cấp, cao đẳng cần hình thành tư tưởng chủ đạo để dẫn dắt toàn bộ quá trình chuyển đổi số. Điều này thể hiện ở sự đồng bộ giữa tất cả các hoạt động của Nhà trường, giữa các nhân tố quyết định gắn với an toàn hệ thống và liên kết các hoạt động của Nhà trường.

Các trường trung cấp, cao đẳng chuyển đổi số để tiến tới gần hơn nhu cầu cơ bản của khách hàng bên trong và bên ngoài nhà trường như sau:

Đối với học sinh, sinh viên và phụ huynh

Học sinh, sinh viên và phụ huynh mong muốn được tư vấn chọn nghề tốt, phù hợp với năng lực, sở trường, điều kiện của bản thân học sinh, sinh viên và phù hợp với xu hướng chung của thị trường lao động.

Học sinh, sinh viên và phụ huynh mong muốn được cung cấp đầy đủ thông tin để chọn được phương thức và lộ trình học tập phù hợp nhất với điều kiện của bản thân và gia đình học sinh, sinh viên.

Học sinh, sinh viên và phụ huynh mong muốn bản thân (con cháu) mình được học trong một môi trường lành mạnh, vui vẻ, dịch vụ thuận tiện; sớm tìm được việc làm phù hợp, có thu nhập tốt (từ khi chưa tốt nghiệp thì tốt).

Đối với người lao động

Người lao động mong muốn được cung cấp đủ thông tin, tư vấn các nội dung, kiến thức còn thiếu và lựa chọn được khóa học linh hoạt, phù hợp với điều kiện thời gian, địa điểm, kinh tế... của bản thân.

Đối với giảng viên, nhân viên

Giảng viên, nhân viên trong nhà trường và các giảng viên thỉnh giảng mong muốn liên tục phát triển nghề nghiệp; thuận lợi khai thác thông tin, tri thức chung của nhà trường nhằm nâng cao năng lực và thực hiện tốt hơn nhiệm vụ của mình. Họ cũng mong muốn có đời sống vật chất, tinh thần ngày càng tốt hơn; được giải phóng khỏi công việc hành chính, sổ sách dành thời gian, công sức cho học tập, tìm tòi, nghiên cứu nâng cao chuyên môn.

Đối với doanh nghiệp, đối tác

Doanh nghiệp/đối tác mong muốn các trường trung cấp, cao đẳng cung cấp đầy đủ thông tin về những dịch vụ nhà trường có một cách đầy đủ, chi tiết, kịp thời để họ có thể tham gia đào tạo, tuyển dụng sớm, tuyển dụng lao động có chất lượng cao phù hợp với nhu cầu doanh nghiệp/đối tác; hợp tác đào tạo, đào tạo lại, đào tạo nâng cao, cập nhật công nghệ mới theo nhu cầu doanh nghiệp/đối tác.

Đối với cán bộ quản lý

Cán bộ quản lý trong nhà trường mong muốn có môi trường làm việc lành mạnh, minh bạch với các công cụ và quy trình làm việc hiện đại; được cung cấp đầy đủ, kịp thời các dữ liệu, thông tin, tri thức cần thiết để hoàn thành nhanh và tốt công việc, dành thời gian tham gia giảng dạy, nghiên cứu khoa học, đổi mới sáng tạo.

Đối với lãnh đạo trường

Lãnh đạo trường được sử dụng một nền tảng dữ liệu đầy đủ, trọn vẹn, kịp thời; một hệ thống hỗ trợ quá trình phân tích, đánh giá, ra quyết định tối ưu nhằm nâng cao chất lượng, phát triển mạnh quy mô, thương hiệu nhà trường và nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho cán bộ, giảng viên, nhân viên nhà trường.

2. Các nguyên tắc chuyển đổi số trong các trường trung cấp, cao đẳng

Khi thực hiện chuyển đổi số, các trường trung cấp, cao đẳng cần hình thành hệ thống quan điểm, tư tưởng, quy định xuyên suốt toàn bộ quá trình hoặc một giai đoạn chuyển đổi số nhất định, đòi hỏi Hiệu trưởng, ban giám hiệu, cán bộ quản lý, giảng viên, nhân viên, học sinh sinh viên và các bên liên quan phải tuân thủ trong mọi hoạt động của nhà trường, trong đó cần đảm bảo thực hiện các nguyên tắc sau:

a) Nguyên tắc tổng thể và toàn diện trong chuyển đổi số của các trường trung cấp, cao đẳng

Nguyên tắc tổng thể

Khi các trường trung cấp, cao đẳng chuyển đổi số thì Hiệu trưởng, ban giám hiệu, cán bộ quản lý, giảng viên, nhân viên, học sinh sinh viên và các bên liên quan đều phải cùng thực hiện chuyển đổi số theo chức năng, nhiệm vụ của mỗi người.

Nguyên tắc toàn diện

Khi các trường trung cấp, cao đẳng chuyển đổi số, tất cả các hoạt động đào tạo như: các hoạt động đầu vào (khảo sát doanh nghiệp, xây dựng chuẩn đầu ra, xây dựng và phát triển chương trình đào tạo, tuyển sinh, chuẩn bị các nguồn lực: nhân lực, vật lực, tài lực...); hoạt động quá trình (dạy và học, thực hành, thực tập; các hoạt động ngoài giờ lên lớp và các dịch vụ hỗ trợ đào tạo; nghiên cứu khoa học, hợp tác đào tạo; kiểm tra, đánh giá...); các hoạt động đầu ra (công nhận kết quả đào tạo, cấp phát văn bằng; điều tra thông tin phản hồi và theo dõi việc làm; tự đánh giá và sử dụng kết quả tự đánh giá...) và tất cả các hoạt động hành chính, quản trị, tài chính... đều phải chuyển đổi số.

b) Nguyên tắc đồng bộ và đột phá trong chuyển đổi số của các trường trung cấp, cao đẳng

Nguyên tắc đồng bộ

Khi các trường trung cấp, cao đẳng chuyển đổi số, tất cả các phòng, ban, khoa, trung tâm; các quy trình hoạt động mỗi đơn vị, trong nhà trường cần thay đổi phù hợp hỗ trợ lẫn nhau và phù hợp với quá trình chuyển đổi số bên ngoài nhà trường.

Các trường trung cấp, cao đẳng chuyển đổi số sẽ thiết kế chung một bộ quy chế, quy chuẩn chung cho cả hệ thống các hoạt động của nhà trường, đảm bảo các hoạt động, các đơn vị có thể kết nối hiệu quả với nhau, tạo điều kiện thuận lợi nhất cho hoạt động của cán bộ quản lý, giảng viên, nhân viên, học sinh, sinh viên, phụ huynh. Đồng thời, hệ thống chuyển đổi số của nhà trường cần đảm bảo khả năng kết nối hiệu quả với các hệ thống khác của cấp trên, của các đơn vị đối tác như: các đơn vị tiếp nhận học sinh, sinh viên thực tập; các đơn vị sử dụng lao động; các đơn vị liên kết đào tạo...

Nguyên tắc đột phá

Khi chuyển đổi số theo các nguyên tắc tổng thể, toàn diện và đồng bộ, các trường trung cấp, cao đẳng cần xác định các lĩnh vực, các hoạt động, các bộ phận có thể bứt phá, đem lại giá trị cao và có thể tác động tích cực đến các lĩnh vực, các hoạt động, các bộ phận khác của nhà trường. Những lĩnh vực, các hoạt động, các bộ phận được chọn để bứt phá cần được ưu tiên trong lộ trình chuyển đổi số.

c) Nguyên tắc chính chủ và lãnh đạo trong chuyển đổi số của các trường trung cấp, cao đẳng

Nguyên tắc chính chủ

Các trường trung cấp, cao đẳng trên cơ sở sứ mệnh, tầm nhìn đã xác định, phải tự mình xây dựng đề án chuyển đổi số và triển khai thực hiện đề án chuyển đổi số của nhà trường (có thể có đơn vị tư vấn nhưng không đơn vị nào có thể làm thay).

Nguyên tắc lãnh đạo

Chuyển đổi số trong các trường trung cấp, cao đẳng là một quá trình khó khăn, phức tạp, đòi hỏi thay đổi lớn về tổ chức, tương tác bên trong và với bên ngoài, cũng như toàn bộ hệ thống đảm bảo chất lượng bên trong, do vậy hiệu trưởng cần phải là tổng chỉ huy của quá trình chuyển đổi số.

Lãnh đạo nhà trường cần “đi trước”: tìm hiểu, nhận thức sâu sắc về chuyển đổi số đối với nhà trường, có quyết tâm cao, có chiến lược và lộ trình rõ ràng, truyền được cảm hứng đến toàn thể cán bộ quản lý, giảng viên, nhân viên thì chuyển đổi số của nhà trường mới có cơ hội thành công.

3. Mục tiêu cụ thể đối với chuyển đổi số của các trường trung cấp, cao đẳng

Bên cạnh việc mở đào tạo thêm các chương trình đào tạo nghề số, sinh viên tốt nghiệp được tuyển dụng làm việc trực tiếp lĩnh vực số của các đơn vị sử dụng lao động, khi chuyển đổi số, các trường trung cấp, cao đẳng xây dựng mục tiêu đạt được các năng lực sau:

a) Về hệ thống dữ liệu quản lý: Nhà trường có nền tảng số có khả năng thu thập thông tin đầy đủ, chính xác, kịp thời về tất cả các hoạt động, các vị trí việc làm trong nhà trường.

b) Về linh hoạt chương trình đào tạo: Nhà trường có khả năng điều chỉnh linh hoạt, mô đun hóa chương trình đào tạo kết hợp các phương pháp sư phạm hiệu quả, đáp ứng tốt nhu cầu người học, đồng thời khai thác năng lực, thu lại hiệu quả cao cho các hoạt động của nhà trường cũng như đóng góp tích cực cho xã hội.

c) Về khả năng thay đổi ngành nghề đáp ứng yêu cầu thị trường lao động: Nhà trường có khả năng nhanh chóng đào tạo các ngành nghề xuất hiện theo yêu cầu phát triển mới của thị trường lao động.

d) Về linh hoạt trong hệ thống đào tạo: Hệ thống đào tạo của nhà trường đáp ứng yêu cầu cá nhân hóa tới từng người học, kết hợp trực tiếp và trực tuyến, linh hoạt thời gian và địa điểm học tập, đáp ứng yêu cầu giáo dục hòa nhập, học tập suốt đời của người học và xây dựng xã hội học tập.

e) Về cải tiến liên tục, nâng cao chất lượng, đổi mới sáng tạo một cách liên tục, đáp ứng mô hình hoạt động mới: Nhà trường có nền tảng dữ liệu thống nhất, chia sẻ và dùng chung trong toàn trường; tất cả các hoạt động học tập (trực tuyến và trực tiếp, lý thuyết và thực hành) đều được ghi lại chi tiết tới từng tiết học, người học, được phân tích và cung cấp thông tin đề xuất các biện pháp cải tiến liên tục, nâng cao chất lượng đào tạo, liên tục đổi mới sáng tạo, như vậy những tri thức và kinh nghiệm tập thể được tích lũy một cách liên tục. Đồng thời, nhà trường có năng lực thu thập dữ liệu cần thiết từ bên ngoài, có hệ thống phân tích dữ liệu đáp ứng mô hình hoạt động mới.

f) Về sử dụng hiệu quả nguồn lực con người và cơ sở vật chất: Nhà trường có nền tảng kết nối các nguồn lực con người, cơ sở vật chất... Trên cơ sở thông tin đầy đủ, chính xác, kịp thời tất cả các hoạt động, vị trí việc làm, cơ sở vật chất... nhà trường phân tích để có được kết quả đánh giá, cải tiến, khai thác, sử dụng hiệu quả nguồn lực con người và cơ sở vật chất.

g) Gắn bó doanh nghiệp, mở rộng quan hệ đối tác, khai thác nguồn lực, phát triển nhà trường: Nhà trường có nền tảng kết nối thông suốt với doanh nghiệp, đối tác bên ngoài, cung cấp cho họ thông tin về các dịch vụ nhà trường có thể cung cấp, nguồn lực của nhà trường có thể cung cấp, sinh viên có nhu cầu thực tập (nguồn lao động thời vụ có chuyên môn, giá rẻ của các doanh nghiệp, đối tác), sinh viên tốt nghiệp... Ngược lại, doanh nghiệp, đối tác chia sẻ nguồn lực của doanh nghiệp, đối tác với nhà trường: hỗ trợ xây dựng vị trí và mô tả việc làm, chuẩn đầu ra, chương trình đào tạo, giáo trình, mô hình học tập; giảng viên thỉnh giảng, cán bộ hướng dẫn thực tập, chia sẻ kiến thức, kinh nghiệm cho học sinh, sinh viên, đánh giá học sinh, sinh viên; tuyển dụng sinh viên thực tập như một lao động thời vụ hoặc lao động làm việc bán thời gian; tuyển dụng sinh viên tốt nghiệp, cùng theo dõi cựu sinh viên của nhà trường; hợp tác trong việc chia sẻ các nguồn lực về cơ sở vật chất trong đào tạo; hợp tác cùng nhà trường mở ra các dịch vụ mới.

h) Về hệ thống hỗ trợ cán bộ, giảng viên, nhân viên, học sinh, sinh viên và các bên liên quan: Nhà trường có hệ thống hỗ trợ cán bộ, giảng viên, nhân viên liên tục nâng cao trình độ đáp ứng yêu cầu thị trường lao động ngày càng cao; hệ thống này cũng hỗ trợ hệ thống hỗ trợ học sinh, sinh viên, phụ huynh và các bên liên quan đáp ứng được yêu cầu phong phú, đa dạng, nhanh chóng, tiện lợi.

i) Về an toàn, thông suốt và hiệu quả: Nhà trường có hạ tầng công nghệ, công nghệ thông tin mạnh và hiệu quả. Hệ thống thông tin, nền tảng dữ liệu của nhà trường đảm bảo thuận lợi cho các đơn vị, cá nhân bên trong; chia sẻ thông tin cho phụ huynh, đối tác và các bên liên quan một cách an toàn, thông suốt nhưng đảm bảo được vấn đề bảo mật đối với các thông tin nội bộ của nhà trường.

Tóm lại, Chuyển đổi số trong các trường trung cấp, cao đẳng là nhiệm vụ cấp bách và lâu dài, trong quá trình chuyển đổi số nhà trường sẽ phải đương đầu với nhiều khó khăn, thách thức. Để thực hiện thành công nhiệm vụ này, trước hết, các trường trung cấp, cao đẳng cần tuân thủ: 1) ba cặp nguyên tắc (Tổng thể và toàn diện, đồng bộ và

đột phá, lãnh đạo và chính chủ); 2) đảm bảo tuân thủ thực hiện các mục tiêu về xây dựng hệ thống dữ liệu quản lý; linh hoạt trong thực hiện chương trình đào tạo; có khả năng thay đổi ngành nghề đáp ứng yêu cầu thị trường lao động; linh hoạt trong phát triển năng lực người học; cải tiến liên tục nhằm nâng cao chất lượng và đổi mới sáng tạo một cách liên tục; khai thác, gắn kết các nguồn lực và đáp ứng yêu cầu sử dụng lao động của thị trường lao động; có hệ thống hỗ trợ cán bộ, giảng viên, nhân viên, học sinh, sinh viên và các bên liên quan an toàn, thông suốt và hiệu quả./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Chính trị, 2024, Nghị quyết số 57-NQ/TW ngày 22/12/2024 về đột phá phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia, Ban Chấp hành Trung ương ĐCSVN.
2. Hồ Tú Bảo, Nguyễn Nhật Quang, 2023, Bài giảng Chuyển đổi số trong giáo dục nghề nghiệp tại Việt Nam (Chương trình "Đổi mới Đào tạo nghề Việt Nam" - GIZ), <https://online.atengi.org/course/view.php?id=3901> - Ngày 25/2/2024).
3. Nguyễn Thị Kim Nhung (chủ biên), 2024, Đảm bảo chất lượng đào tạo ở các trường trung cấp, cao đẳng, NXB Lao động, Hà Nội.